

REVISTA DE LLIBRES

LA LLETRA DE LA HISTÒRIA

Jean Luc Godard, *Histoire(s) du cinéma*, Barcelona, Intermedio, 2007.

A cura de

Carlos Losilla

En els darrers anys han aparegut nombroses especulacions sobre el futur del cinema, gairebé totes elles relacionades amb el museu. Dit d'una altra manera, si bona part de les peces audiovisuals més interessants de la contemporaneïtat no troben el seu lloc a les sales comercials, ja sigui pel seu format o pel seu radicalisme estètic, caldrà buscar un lloc per a elles a les acollidores estances de les galeries d'exposició. Es tracta d'una solució perillosa, en certa mesura, en tant que menysprea el caràcter ritual i popular del cinematògraf privilegiant la seva vessant més elitista. No seria més coherent, en aquest sentit, redimensionar les funcions dels locals tradicionals, per un costat, i emprendre d'una vegada per totes un projecte educatiu que permetés l'accés a les noves propostes per part del seu públic natural, per l'altre? No és aquest el lloc per enumerar les diferents solucions al respecte –des d'una política de distribució i exhibició més imaginativa a la reinvençió d'uns sistemes pedagògics no únicament obsessionats per la rendibilitat de les seves propostes entesa en un sentit estrictament empresarial, sinó també per la seva capacitat per a generar *saber*–, però sí per a disposar una altra alternativa, encara més agosarada però que s'ha demostrat possible: l'objecte filmic considerat com a llibre que a la vegada es pugui llegir i veure.

Algunes edicions en DVD estan complint ja aquesta funció, proporcionant *packs* multiús a partir dels quals es pugui veure una pel·lícula i també llegir sobre ella, o a *propòsit* d'ella. Les recents edicions dedicades a José Luis Guerín per la distribuïdora Versus i a Pedro Costa o Jean-Luc Godard (durant la seva etapa Dziga Vertov) per Intermedio són exemples perfectes d'aquesta possibilitat. I ha estat precisament Intermedio qui ha donat a conèixer entre nosaltres, en una edició crítica impecable, l'obra que dona encara un pas més enllà al proposar-se *ella mateixa* com a objecte no identificat, creació multidisciplinar que ni tan sols hagués necessitat la seva difusió en DVD per ser el que és, doncs les *Histoire(s) du cinéma*, també ordides per Godard entre

finals de la dècada dels vuitanta i principis dels noranta, posen punt final a la història del cinema (almenys al cinema tal i com el vàrem conèixer fins a determinat moment) per incloure-la en els processos culturals de la contemporaneïtat a través de la seva conversió en dispositiu literari.

Sigui com sigui, la intenció de Godard està molt clara: explicar la història del cinema no com sempre s'ha fet, és a dir, cronològicament, com el relat d'un progrés, d'una evolució, sinó a través de mecanismes associatius capaços de barrejar èpoques i estils, autors i pel·lícules de diferents períodes, amb la finalitat que els processos merament historiogràfics deixin pas a una escriptura de l'assaig fragmentària i aforística, en la tradició de Nietzsche i Benjamin, entre d'altres. I tot i que la seva estratègia sigui purament visual, sobre tot en la seva juxtaposició mitjançant el muntatge de les diferents imatges que es dedica a evocar, el *concepte* és literari, des del moment en què es tracta de passar les pàgines de la història tal i com ho fa el propi Godard en diferents moments del seu treball, tancat en la soledat de la seva biblioteca. A part que l'origen del projecte es trobi precisament en un llibre titulat *Introducción a una verdadera historia del cine* (1), i fins i tot que Godard hagi continuat en aquesta línia amb varies publicacions posteriors imprescindibles per a comprendre cabalment la seva obra fílmica (2), la novetat estricta d'*Histoire(s) du cinéma* radica en que ara el cinema es converteix en literatura sense deixar de ser cinema, inventant un nou gènere en el qual tot és possible, des del desplaçament immediat de la imatge a la lletra, com passa amb els diferents ecos poètics i novel·lístics evocats durant el transcurs del viatge, fins a la inscripció literal dels caràcters alfabètics com a part integrant del pla, a vegades *com el pla mateix*, de manera que l'espectador es converteix automàticament en lector i l'obra audiovisual recupera els seus vincles amb la tradició de la que va néixer, de Flaubert a Adorno, de Proust a Arendt, de Dickens a Marx.

Per si fos poc, l'edició d'Intermedio inclou una sèrie de materials que reforcen encara més la condició paradoxal de l'obra de Godard, des d'un diàleg amb Serge Daney a mode de llibret fins a un DVD-Rom on es poden trobar un incommensurable catàleg de Natalia Ruiz en el que s'identifiquen tots els materials que utilitza Godard –d'origen literari, pictòric, musical– i un aclaridor assaig de Fran Benavente sobre la gènesi i el desenvolupament del projecte, on es menciona específicament a Montaigne com a font primera d'inspiració. Al principi, doncs, l'inventor de l'assaig literari modern. Al final de l'edició d'Intermedio, una bibliografia a mode de conclusió. Estem o no davant del retorn al llibre? Ha estat el cinema del segle passat, simplement, un petit rodeig per retornar a ell, ara sota una altra aparença? Aquí recau, en gran part, l'enorme importància d'*Histoire(s) du cinéma*, monument funerari en commemoració del que fou una certa idea de la cultura occidental.

notes

- 1 Edición española: Madrid, Alphaville, 1980.

([tornar](#))

- 2 Entre ellas las propias *Histoire(s)*... en forma de libro, lo cual redundo en la idea que parece estar en su origen: *Histoire(s) du cinéma* (4 vols.), París, Gallimard-Gaumont, 1998, reeditada en 2006 en un único volumen.

([tornar](#))